

Program národní a kulturní identity (NAKI)
projekt VaV MK ČR DG16P02B014

Kulturní dědictví krajiny Arcidiecéze olomoucké – výzkum, prezentace a management

Specializovaná mapa s odborným obsahem

Sakrální památkové objekty v území Arcidiecéze olomoucké v kontextu evropského přírodního dědictví (Natura 2000)

Průvodní zpráva k výsledku

Předkladatel výsledku:

Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta
17. listopadu 12, 771 46 Olomouc

Hlavní řešitel (autor – garant výsledku):

RNDr. Jan Brus, Ph.D.

Spoluřešitelé (spoluautoři)

Mgr. Petr Kovařík, Ph.D.

Karel Poprach

doc. RNDr. Vilém Pechanec, Ph.D.

doc. Ing. Ivo Machar, Ph.D.

Výstup je zpracován v rámci řešení etapy č. 1. – Sakrální památky v ADO jako součást evropského kulturního i přírodního dědictví – aplikovaný výzkum a management

Olomouc
08/2019

Obsah

I. Cíl výsledku typu soubor specializovaných map s odborným obsahem.....	3
II. Metodický postup tvorby výsledku.....	4
II.1. Identifikace sakrálních objektů v kontextu evropského přírodního dědictví (Natura 2000)....	4
II.2. Mapová kompozice a použité znaky.....	4
III. Popis výsledku.....	5
IV. Návrh využití výsledku.....	6
V. Závěr.....	7
VII. Seznam použité související literatury.....	8

I. Cíl výsledku typu soubor specializovaných map s odborným obsahem

Cílem vytvořené mapy bylo vizualizovat prostorovou distribuci jednotlivých objektů s ohledem na zastoupení evropsky významných druhů v Arcidiecézi olomoucké (dále jen ADO). Natura 2000 je **soustava chráněných území**, které vytvářejí na svém území podle jednotných principů všechny státy Evropské unie. Cílem této soustavy je zabezpečit ochranu těch druhů živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým výskytem jen na určitou oblast (endemické). Vytvoření soustavy Natura 2000 ukládají dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody. Z pohledu sakrálních objektů je důležitým termínem **Evropsky významná lokalita (EVL)**. Termín (EVL) je českým ekvivalentem anglického Sites of Community Importance (SCI). V rámci těchto lokalit jsou chráněny **evropsky významná stanoviště** a **evropsky významné druhy**. Evropsky významná stanoviště a evropsky významné druhy jsou vyjmenovány v přílohách směrnice O stanovištích (92/43/EHS), seznam evropsky významných stanovišť a druhů vyskytujících se v ČR je vyjmenován ve vyhlášce MŽP 166/2005 Sb (viz). Evropsky významná lokalita je legislativně podložena v zákoně O ochraně přírody a krajiny zák. 114/1992 Sb., který implementuje evropskou směrnici O stanovištích (92/43/EHS). Z pohledu provedené inventarizace jsou důležité především zmapované druhy letounů. Dle směrnice o stanovištích č. 92/43/EEC podléhají všechny druhy přísné ochraně – mimo jiné je zakázáno jejich usmrcování, rušení a rovněž poškozování nebo ničení míst jejich rozmnožování a odpočinku. Na území České republiky byl zjištěn výskyt 27 druhů letounů tří čeledí (vrápencovití – *Rhinolophidae*, létavcovití - *Miniopteridae* a netopýrovití – *Vespertilionidae*). Všichni letouni jsou také v České republice zařazeni mezi zvláště chráněné živočichy. Šest z nich je v kategorii kriticky ohrožený, ostatní v kategorii silně ohrožený druh. Na území ADO byly nalezeny čtyři z šesti druhů letounů uvedených v příloze II směrnice o stanovištích, což dokládá důležitost provedené inventarizace a dokládá důležitost vytvořené specializované mapy.

II. Metodický postup tvorby výsledku

II.1. Identifikace sakrálních objektů v kontextu evropského přírodního dědictví (Natura 2000)

Metodicky tvorbě výsledku předcházela inventarizace sakrálních staveb z hlediska výskytu volně žijících živočichů, která byla prováděna zoologickým průzkumem. Jednotlivé sakrální objekty byly prozkoumány s ohledem na přítomnost ptáků a letounů. Vytvořená databáze sloužila jako výchozí zdroj informací pro klasifikaci zmapovaných sakrálních objektů v kontextu evropského přírodního dědictví (Natura 2000). Sumarizací výskytu jednotlivých druhů byl daný sakrální objekt zhodnocen z pohledu jeho významu pro evropsky významné druhy letounů uvedené v přílohách II a IV Směrnice o stanovištích 91/43/EHS a druhy ptáků uvedené v přílohách I a IV Směrnice o ptácích (2009/147/ES). Vzhledem k tomu, že žádný z ptačích druhů vyskytujících se v sakrálních objektech ADO není zařazen v přílohách I a IV, byly objekty hodnoceny na základě výskytu evropsky významných druhů letounů. Výsledné hodnocení daného sakrálního objektu bylo určeno dle podílu populace zde se vyskytujících evropsky významných druhů letounů z celkové populace nalezené ve všech zkoumaných objektech na území ADO. Finální dělení obsahovalo 4 kategorie:

- 0 – žádný evropsky významný druh,
- 1 – malá část populace (do 1 %) některého evropsky významného druhu,
- 2 – významná část populace (více než 1 %) některého evropsky významného druhu,
- 3 – velice významná část populace (více než 10%) některého evropsky významného druhu.

V rámci metodiky bylo aplikováno pravidlo, že v případě, kdy se u vzácných druhů s ojedinělými výskyty se na lokalitě vyskytoval jen jednotlivý exemplář, nebyl lokalitě přiřazen vyšší stupeň významnosti (2-3). Početně se sice mohlo jednat o většinu zjištěné populace, nicméně byl lokalitě přiřazen stupeň jedna z důvodu nemožnosti rozmnožování daného druhu.

Výsledná kategorizace prozkoumaných sakrálních objektů byla vstupní vrstvou pro analýzy v GIS. Bodová vrstva jednotlivých objektů doplněná o kategorizaci vstupovala do metody jádrových odhadů hustoty. Tato metoda byla realizována v prostředí ArcGIS Pro. Jádrové odhady počítají hustotu bodových prvků kolem každé buňky výstupního rastru. Hodnota prvku je nejvyšší v místě bodu (události) a klesá s rostoucí vzdáleností od dané události. Je tak možné názorně identifikovat lokality, která jsou z pohledu vytvořené kategorizace zásadní.

II.2. Mapová kompozice a použité znaky

Mapová kompozice je vytvářena s cílem v potřebném detailu zachytit zájmové území ADO. Pro výslednou kompozici byl zvolen formát A1. Formát výstupu byl zvolen především s ohledem na velikost mapovaného území, ale především s ohledem na snadnou čitelnost znaků. Výsledné znaky zobrazují kategorii stavby na základě vytvořené klasifikace. Vyjádření kategorizace je realizováno pomocí odlišení parametrem znaku ve formě barvy a velikosti. Výsledné prostorové vrstvy

vzniklé metodou jádrového odhadu hustoty byly vizualizovány za pomoci barevné škály v odstínech zelené barvy.

III. Popis výsledku

Výsledkem aplikovaného výzkumu je mapa celé zájmové oblasti v měřítku 1: 10 000 zobrazující jednotlivé sakrální objekty v ADO v kontextu evropského přírodního dědictví (Natura 2000). V rámci inventarizovaných kostelů jich nehostí žádný evropsky významný druh 32,5 %. Naopak více než 10 % zdejší populace evropsky významného druhu bylo nalezeno v 6,7 % případů.

Tabulka 1: Zastoupení jednotlivých kategorií

Kategorie	Název kategorie	Zastoupení (%)
0	žádný evropsky významný druh	32,5
1	malá část populace (do 1 %) některého evropsky významného druhu	44,0
2	významná část populace (více než 1 %) některého evropsky významného druhu	16,8
3	velice významná část populace (více než 10%) některého evropsky významného druhu	6,7

Při pohledu do mapy je patrné, že v rámci ADO lze nalézt několik významných oblastí, kde jsou shloučeny jednotlivé významné sakrální objekty s výskytem evropsky významných druhů. Největší shluk lze pozorovat v pásu táhnoucím se od Konicka po CHKO Jeseníky. V této oblasti jsou nevýznamnější objekty v obcích Bouzov, Vranová Lhota, Moravičany, Dubicko a Velké Losiny. Druhé významné ohnisko lze nalézt v okolí Hranic. Což koresponduje s aktuálním stavem, kdy se na Hranicku nachází 7 lokalit NATURA 2000 a 10 maloplošných chráněných území. Nejvýznamnější sakrální objekty lze nalézt v obcích Potštát a Partutovice. Další velmi významná oblast se rozprostírá mezi Kyjovem, Uherským Hradištěm a Kroměříží. Centrem této oblasti jsou pak kostely v obcích Roštín a Chvalnov. V této oblasti je také důležitý kostel v obci Vlkoš u Kyjova.

IV. Návrh využití výsledku

Příjemcem toho výsledku je jakákoliv instituce či jednotlivec, operující v krajině ADO, která vyžaduje globální pohled na celé území, avšak v terénním měřítku (1:10 000). Mezi hlavní příjemce patří Arcibiskupství olomoucké, Národní památkový ústav, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, státní správa památkové péče, a v neposlední řadě studenti středních a vysokých škol, stejně jako odborná i laická veřejnost.

V. Závěr

Mapa uživatelům přináší možnost zhodnotit území ADO z pohledu výskytu a především poměrového zastoupení evropsky významných druhů ve vybraných sakrálních objektech. Mapa tak syntetizuje poznatky nabyté inventarizací a díky použitým analýzám navíc pomáhá identifikovat významné oblasti z pohledu evropského přírodního dědictví. Výsledná mapa přináší nový pohled na zkoumané území a dokládá jedinečnost sakrálních objektů v měřítku nejen národním, ale především evropském.

Mapa je veřejně dostupná na adrese: <http://virtus.upol.cz/ado/vystup.html>.

VII. Seznam použité související literatury

Směrnice o stanovištích (92/43/EHS)

Směrnice o ptácích (2009/147/ES)

Vyhláška MŽP 166/2005 Sb.

Nařízení vlády 51/2005 - ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví druhy a počet ptáků, pro které se vymezují ptačí oblasti

Vyhláška 390/2006 Sb. - ze dne 21. července 2006, kterou se mění vyhláška č.166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000

